21.2.2017

Ympäristöministeriö
Tuija Talsi, neuvotteleva virkamies
(295 250285)

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta asetukseksi energiaunionin hallintomallista (U8/2017 vp)

- Ympäristövaliokunta 24.2.2017

Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn kantaan.

Komission hallintomalliasetusehdotus panee osaltaan Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 sopimia EU:n 2030 ilmasto- ja energiapolitiikan puitteita ja siten tukee tavoitetta vähentää kasvihuonekaasupäästöjä EU:n sisäisesti vähintään 40 prosenttia koko talouden laajuisesti vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon.

Asetusehdotus liittyy siten myös komission 20.7.2016 antamiin päästökauppasektorin ulkopuolelle jäävien toimialojen päästövähennyksiä koskeviin asetusehdotuksiin, ts. ehdotukseen jäsenvaltioiden sitovista kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksistä vuosina 2021—2030, ns. ”taakanjakoehdotus” (COM(2016) 482 final) sekä ehdotukseen maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta (LULUCF) aiheutuvien kasvihuonekaasupäästöjen - ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin (COM(2016) 479 final). Näiden ehdotusten käsittely neuvostossa ja Euroopan parlamentissa on kesken.

Hallintomalliehdotuksen mukaan kunkin jäsenvaltion tulisi laatia niin sanottu integroitu kansallinen energia- ja ilmastosuunnitelma kymmenen vuoden välein. Jäsenvaltioiden tulisi integroidussa kansallisessa suunnitelmassa ilmoittaa muun muassa päästökaupan ulkopuolisten sektoreiden päästövähennysvelvoitteet ja vuosittaiset päästökiintiöt lineaarisella tavoitepolulla vuosina 2021-2030 sekä LULUC-sektoria koskevat velvoitteet ja niiden toteutuminen. Uusiutuvan energia osalta tulee ilmoittaa uusiutuvan energia osuus loppukulutuksesta vuonna 2030 ja osuuden lineaarinen kehityspolku vuosina 2021-2030. Lisäksi jäsenvaltioiden tulisi suunnitelmassa ilmoittaa myös indikatiivinen kansallinen osuutensa EU:n yhteisen energiatehokkuustavoitteen toimeenpanossa. Näiden suunnitelmien avulla komissio seuraisi EU:n energia- ja ilmastopolitiikan yhteisten tavoitteiden toteutumista.

Ympäristöministeriö korostaa, että Suomen kansallista integroitua energia- ja ilmastosuunnitelmaa laadittaessa tulisi kiinnittää huomiota myös ilmastolain edellyttämään, kerran vaalikaudessa laadittavaan valtioneuvoston keskipitkän aikavälin ilmastopoliittisen suunnitelmaan, joissa linjataan taakanjakosektorin tulevien päästövähennystoimenpiteiden kokonaisuudesta. Ensimmäinen keskipitkän aikavälin ilmastopoliittinen suunnitelma annetaan eduskunnalle vuoden 2017 kuluessa.

Hallintomalliehdotuksella jäsenvaltiot velvoitettaisiin laatimaan pitkän aikavälin päästövähennysstrategiat 50 vuoden aikajänteellä. Valtioneuvosto pitää ehdotusta perusteltuna. Ympäristöministeriö korostaa, että ehdotus tukee osaltaan myös Pariisin sopimuksen tavoitteita, sillä Pariisin sopimuksessa kaikkia sopimusosapuolia kehotetaan laatimaan puolenvuosisadan pitkän aikavälin kasvihuonekaasupäästöstrategiat vuoteen 2020 mennessä. Asetusehdotuksen käsittelyssä on kuitenkin vielä pohdittava, kuinka yksityiskohtaisesti EU:n jäsenvaltioiden pitkän aikavälin päästövähennysstrategioiden sisällöstä on tarpeen säätää EU-tasolla, ts. kuinka yhdenmukaisia niiden tulisi olla.

Hallintomalliasetuksella koottaisiin yhteen merkittävimmät jäsenvaltioita koskevat energia- ja ilmastopolitiikan seuranta- ja raportointivelvoitteet, minkä seurauksena useita vastaavia, jo olemassa olevia velvoitteita voitaisiin kumota. Ympäristöministeriö korostaa valtioneuvoston kirjelmän kantaa, jonka mukaan asetuksella raskasta ja osin päällekkäistä energia- ja ilmastoraportointia tulisi yhdenmukaistaa siten, että saavutetaan synergia- ja kustannushyötyjä. Hallinnollisen taakan keventämisen ja raportoinnin yksinkertaistamisen ja kustannustehokkuuden tulisi olla hallintomallin toteuttamisessa avainasemassa. Tätä tavoitetta ei tue esimerkiksi rakennuksiin ja rakentamiseen liittyvän raportoinnin muuttuminen kahden vuoden välein tehtäväksi aiemman kolmen vuoden sijasta.

Ympäristöministeriö korostaa, että ilmastoraportointivelvoitteiden osalta tulisi neuvotteluissa pyrkiä varmistamaan, että hallintomallin velvoitteet ovat yhteensopivat sekä Pariisin sopimuksen että muiden EU:n sisäisten ilmastoraportointivelvoitteiden kanssa, ml. tulevien taakanjako- ja LULUCF-asetuksien velvoitteet. Raportointivelvoitteen piirin laajentamisen osalta ympäristöministeriö korostaa valtioneuvoston kirjelmän kantaa, jonka mukaan pakollisen raportoinnin lisääminen ei komission esittämässä laajuudessaan vaikuta perustellulta.

EU-lainsäädännön mukaisesti komissiolle voidaan siirtää toimivaltaa toteuttaa täytäntöönpanotoimia tai antaa säädöksiä, joilla tarkennetaan perussäädöstä. EU:n ilmastolainsäädännön osalta tarvittavia yksityiskohtaisia päätöksiä on tehty ilmastonmuutoskomiteassa ja sen alaisissa työryhmissä. Jäsenvaltiot ovat olleet tyytyväisiä ilmastonmuutoskomitean toimintaan. Siksi ympäristöministeriö korostaa valtioneuvoston kantaa siitä, että komission ehdotusta ilmastonmuutoskomitean kumoamisesta ja korvaamisesta energiaunionin hallintoa koskevalla komitealla tulee vielä tarkastella huolellisesti. Ympäristöministeriö korostaa, että valmistelussa tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ehdotuksen hyvät ja huonot puolet niin kansallisesti kuin EU-tason valmistelulle ja päätöksenteolle.